

Agnieszka Zatorska, **Polskie i słoweńskie predykatory kauzatywne z parafrazą przymiotnikową**, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2013, 376 s.

Monografija o skladenjskih zmožnostih poljskih in slovenskih kavzativnih glagolov avtorice Agnieszke Zatorske, višješolske učiteljice na slavistični katedri filološkega oddelka univerze v Łódźu, je specialistična nadgradnja metode aktualnega primerjanja skladenj slovanskih jezikov z vidika pomensko- in strukturno-skladenjskih lastnosti oz. posebnosti. Avtorica tudi v tej monografiji potrjuje, da se uspešne primerjalne in kontrastivne skladenjskopomenske študije lahko izdelata z metodološko poenotenimi univerzalnimi pomensko-slovničnimi obrazci, ki jih je po načelu pomenske splošnosti in oblikovno-zgradbene posebnosti za potrebe vse-slovanskega projekta primerjalne skladnje izdelal Stanisław Karolak¹. Izhodiščni onomaziološki vidik (iz pomena v izraz) je hkrati tudi vezljivostni vidik. Vezljivost in z njo povezani skladenjski pojavi zahtevajo obravnavo na treh ravneh: 1) na logični (ustrezna izbira glede na vzajemno ustreznost povedja in udeležencev), sledita 2) pomensko- in strukturnoskladenjska predstavitev in 3) izrazna oz. izrazljivostna predstavitev (z različno stopnjo izrazljivosti oz. z možnostjo obvezne in neobvezne izrazitve oz. z nezmožnostjo izrazitve v posameznem jeziku). Pri uporabi že omenjenih pomensko-slovničnih obrazcev oz. skladenjskopomenskih obrazcev, ker izražajo tako posamezne skladenjske pomene uporabljenih glagolov kot posamezne skladenjskopomenske vloge udeležencev, se je avtorica znotraj povedno-udeleženskega razmerja omejila na kavzalnost oz. vzročnost in znotraj vzročnosti na izpridevniške glagole s pomenljivo poudarjenim razmerjem pridevnik – glagol v povedju.

Monografija obsega sedem poglavij. V prvem poglavju so predstavljene dosežanje obravnave kavzalnosti zlasti v poljskem in slovanskem jezikoslovju. Avtorica se v svoji nadaljnji raziskavi opira na dva eminentna jezikoslovca – rojaka, na Stanisława Karolaka in Małgorzato Korytkowsko, ki tudi kavzalnost prek kavzativnih glagolov oz. njihovih pomenov umeščata v skladenjskopomenski obrazec, zato je smiselno govoriti o kavzativnih povedkih. V drugem poglavju avtorica podrobneje predstavlja skladenjskopomensko izhodišče, ki v omenjenih obrazcih predvideva kavzativne povedke nižjega in višjega reda, odvisno od povedno-udeleženskega razmerja. Za cilj si postavlja ugotavljanje, kako motivirajoči pridevniki vplivajo na skladenjskopomenske zmožnosti motiviranih izpridevniških glagolov. Obseg

¹ Stanisław Karolak je v prvih letih tega tisočletja uspešno vodil in koordiniral vseslovanski projekt z delovnim naslovom *Primerjalna skladnja slovanskih jezikov druge polovice 20. Stoletja*, teoretično-metodološki pristop pa je podrobneje predstavljen v monografiji. Stanisława Karolaka je *Od semantiki do gramatyki. Wybór rozpraw*, Warszawa: Instytut Slawistyki PAN, 2001.

obravnavanih kavzativnih izpridevniških glagolov je avtorica omejila na osrednja razlagalna slovarja v obeh jezikih, na *Uniwersalny słownik języka polskiego* (2003, izbrala je 1054 glagolov) in *Slovar slovenskega knjižnega jezika* (elektronska izdaja 2000, izbrala je 951 glagolov). V tretjem poglavju so predstavljene potencialne besedotvorne in pomenotvorne lastnosti pridevnikov, sledi še podrobna predstavitev izpridevniških glagolov glede na lastnosti oz. vrste motivirajočih pridevnikov. Dragocena je komentirana predstavitev dosedanjih obravnav tako v poljščini kot slovenščini. Pomembna je tudi nadaljnja predvidljivost propozicijskih glagolov tipa *povzročiti/povzročati*, *delati/narediti* in *dati/dajati* v povezavi z vrsto izbranega pridevnika. Avtorica je izjemno zahtevno pretvorbena-tvorbena obravnavo uspela dovolj pregledno kontrastivno predstaviti za oba jezika. V četrtem poglavju je prehod iz morfološke obravnave kavzalnosti v skladenjsko. Že omenjani skladenjskopomenski obrazci so avtorici omogočili prikaz vseh skladenjskih zmožnosti posameznega kavzativnega izpridevniškega glagola; slednje se mi je potrdilo pri pregledu glagolov *sušiti* (131–132) in *mehčati* (138–139). Za boljšo preglednost obdelanega, ki omogoča bolj končne ugotovitve, so v petem poglavju s skladenjskopomenskimi obrazci vzporedno predstavljeni vzorčni glagoli, npr. *čistiti* (150, 206), *razveseliti* (173, 252), in tu so že vidna določena odstopanja glede na zmožnost oz. smiselnost ubeseditve v posameznem jeziku. Ne glede na to, da posamezni pomeni izpridevniških glagolov v slovenščini niso več v živi rabi, kar pomeni, da za te pomene ne more biti predvidenih skladenjskopomenskih obrazcev, dovolj obširna vzporedna slovarčka ponujata pomenljive rezultate. Pri obravnavi glagolov ne moremo mimo vida in časa, tako avtorica v šestem poglavju predstavi še opažanja glede vidskosti obravnavanih kavzativnih povedkov. Vidskost poveže z vrstami glagolskih dejanj in uporabljenimi časi, morfološki vidik vida pa predstavi s pregledom uporabljenih predponskih obrazil v obeh jezikih. V sedmem poglavju je obravnavana še intenzivnost motivirajočih pridevnikov oz. intenzivnost motiviranih glagolov, in ta ubesedena modifikacija se v obeh jezikih izraža s predponskimi obrazili *pre-* in *prze-*, *raz-* in *roz-* za višjo stopnjo intenzivnosti in s *pri-*, *po* oz. *przy-* za nižjo stopnjo intenzivnosti. Stopnjo intenzivnosti izraženege torej potrjeno izražajo modifikacijske tvorjenke, v tem primeru glagolske.

V monografiji se potrjuje, da je tudi za obravnavo kavzalnosti potrebna morfološko-skladenjska analiza in pričakovano so med jezikoma velike podobnosti, kar potrjujejo skladenjskopomenski obrazci. Študija tudi kaže na potrebnost tovrstnih primerjalnih in kontrastivnih obravnav, ki so učinkovite, potrebne in z njimi lahko lažje odkrivamo še neodkrite posebnosti v posameznem jeziku.

Andreja Žele
Univerza v Ljubljani
Ljubljana